

Türkiye'de ve İzmir'de Telekomünikasyonun Tarihçesi-IV

“Telekomünikasyonun İzmir'deki Gelişimi”

Hasan S. Şişikoğlu, Onur Taşkent,
Alpaslan Güzel
EMO İzmir Şubesi Telefon
Tarihi Araştırma Grubu

Yazı dizimizin ilk üç bölümünde, Türkiye ve İzmir'in ilk dönemlerine ait telekomünikasyonun tarihçesi ve sonraki yıllardaki temel gelişmeler ana hatlarıyla vurgulanmıştır. Bundan sonraki bölümlerde; özellikle İzmir ve Türkiye genelindeki telekomünikasyonun ana öğelerinden olan gelişmelerin detayları ele alınacaktır. Bu temel öğelerin neler olduğunu kısaca belirttikten sonra, öncelikle İzmir'de 1980 öncesinde yönetim şeklinin nasıl bir yapıda olduğunu anımsamakta yarar vardır.

Telekomünikasyonda Telefon Haberleşmesinin Temel Öğeleri

Telefon haberleşmesinin en temel iki ögesi başlangıçta; **Şebeke** ve **Telefon Santralleri**dir. Kapasitelerin büyümesi ve santraller arası görüşülebilirlik olanaklarının ortaya çıkmasıyla **transmisyon** ve **enerji** gibi öğeler önem kazanmıştır. Teknolojik gelişmeler; bu temel unsurlarda daha fazla kapasite, hızlı montaj ile bakım ve işletmede kolaylıklar sağlayan olanakların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

1980 Öncesi ve Sonrasında İzmir'de Yönetim Şekli

Gerek İzmir ve Civarı Telefon Türk Anonim Şirketi kurulduğunda gerekse İzmir Telefon Müdürlüğü'nün kuruluşunda idare yerel olarak çalışmış ve ilk aşamada İzmir ili yatırımları ve işletme bakımı ile uğraşmıştır. Türkiye çapında yatırımlar Genel Müdürlük

Teknik Dairesi aracılığı ile yürütülmüştür. Telefon Başmüdürlükleri kurulduğunda (üç büyük il öncelikli İzmir olmak üzere Ankara ve İstanbul) İzmir, Manisa, Uşak, Afyon, Aydın, Denizli, Muğla, Isparta, Burdur ve Antalya illerinin tüm yatırım işleri **İzmir Telefon Başmüdürlüğü**ne verilmiştir.

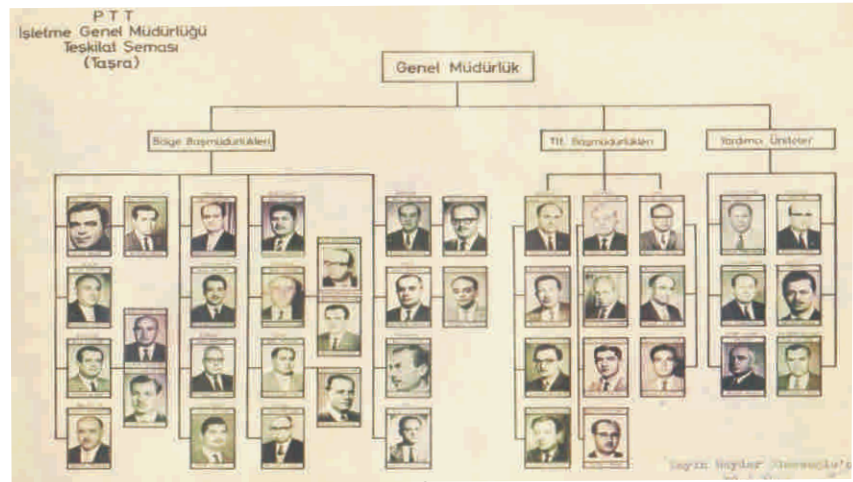
30.06.1966 tarihinde hazırlanmış olan yönetim tablosunda da görüldüğü gibi İzmir, Ankara ve İstanbul birer özerk ünite gibidir, bu yönetim şekli 1980'li yıllara kadar bu şekliyle devam etmiştir. PTT Bölge Başmüdürlükleri posta işlerinin yanı sıra telefon ve diğer haberleşme hizmetlerini de birarada yürütmektedirler. Bu bölge başmüdürlüklerinin yapılarında teknik kadrolar da bulunmaktadır.

İlk yıllarda Santral ve Şebeke Başmühendislikleri adı altında olan yapılanma sonraki yıllarda; Proje, Şebeke Tesis, Transmisyon (Kuranportör),

Enerji, Dış Şebeke, Data ve Transmisyon, Soğutma Sistemleri Grup Başmühendislikleri olarak yeni yapıya dönüşmüştür. 2000 yılından sonra müdürlüklere dönüşen bu yapı aşağı yukarı günümüzde de şekil değiştirmiş olarak sürmektedir.

1960'lı yıllarda ülkemizde yeterli mühendisin olmaması, mevcut olanların da genelde idari görevlere verilmesi nedeniyle PTT'nin teknik işleri genelde mektepli ve alaylı teknisyenler eliyle yürütülmesini zorunlu kılmıştır. Bu durum, 1980 yılı başlarında mühendis sayısındaki çoğalmayla birlikte tersine dönmeye başlamıştır.

Yine bu yıllarda ülkemizin NATO'ya katılması sonucu iletişim kalitesinin artması gereği gündeme gelmiş ve ilk büyük ve teknik ekipmanlı yatırımlar yapılmaya başlanmıştır. Bu yatırımları NATO Dairesi Başkanlığı yürütmekte idi. Telefon Başmü-

İşletme Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

dürlüklerinde nitelikli eleman istihdamı bu süreçte hızlanmıştır.

NATO projelerinde yer altı arme ve havai kurşun kılıflı quad (çoğunlukla 27 quad) kablolar kullanılmıştır. İzmir'de NATO'nun Şirinyer karargahı, seferi karargah, Çatakkaya radar tesisleri ve diğer vericiler ile merkez telefon santrali arasında kablo çekim işleri ve sistemin işletmesi bakım ve onarımı teknik personelin deneyim kazanmasında etkili olmuştur.

PTT Genel Müdürlüğü Teknik İşler Daire Başkanlığı'na Sayın Hacim Kamoy geldiğinde, büyük atılımlar yapılmış olup teknik eksiklikler; şartname, yönetmelik, standart ve diğer teknik dokümanların sağlanması için Ankara, İstanbul, İzmir'de çalışmakta olan uzman mühendisler görevlendirilmiştir. 1965-1966 yılları arasında bu büyük eksiklik tamamlanmış ve bundan sonraki hizmetler kendi öz kaynaklarımıza bağlı kalınarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarda İzmir teknik gücünün etkisi çok büyük olmuş ve önemli katkılarda bulunmuşlardır. O tarihlerdeki İzmir Telefon Başmüdürlüğü kadrosunu anımsamak, katkıda bulunanların anılması için de fırsat olacaktır.

Bu dönemde yönetim binası alttaki resim ve haritada işaretlenmiş olan, şu an Merkez Telekom Müdürlüğü'nün bulunduğu Fevzi Paşa Bulvarı'nda bulunan binadır. Bu bina kompleksi daha önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi İzmir'de ilk otomatik santralin açıldığı binadır. İzmir ilk büyük ve ileri teknoloji yatırımları bu binalarda gerçekleştirilmiştir. 1970'li yılların sonlarına doğru inşa edilen Cum-

İzmir Telefon Başmüdürlüğü Teknik Elemanları Santral Açılışı Sonrası Toplantıda

(Soldan sağa) İzmir Başmüdürlüğü Orhan Öcal, Başmüdür Yrd. Haydar Ölmezoğlu, Proje Grup Başmühendisi Vural Durak, Şener Güncan, Planlama Grup Başmühendisi Tuncer Soner, Santraller Grup Başmühendisi Erdoğan Şahin, Nail Türkan, Kamuran Zerener, Şebeke Tesis Grup Başmühendisliği Nejat Akdemir, Onur Taşkent, Metin Babalık, Ümit Arıcan, Şebeke Bakım Grup Başmühendisliği Önder Gürül, Engin Özün

huriyet Meydanı'nda bulunan şu anki İzmir Telekom İl Müdürlüğü binasının tamamlanması sonrasında İzmir Başmüdürlüğü'nün yönetim birimleri bu binaya taşınmış, Posta Başmüdürlüğü ile birlikte bu bina yönetim amaçlı kullanılmıştır.

1986 yılından başlayarak gelişen gereksinimleri karşılamak için, öncelikle Bahçelievler'de olmak üzere Konak ve Karşıyaka Telefon Müdürlükleri kurulmuş, başmüdürlükler bünyesindeki grup başmühendislikleri uzmanlık birimlerine dönüştürülmüştür. Bahçelievler'in ilk Telefon Müdürü Erbil Süel, yardımcısı Hulki Demiray, Merkez Telefon Müdürü Mahmut Badem, yardımcısı Tahsin Atasever, Karşıyaka Telefon Müdürü Kamuran Zerener, yardımcısı Orhan Bayram olmuştur. Bu telefon müdür-

lükleri bünyesinde santral ve şebeke başmühendislikleri de bulunmakta ve bu uzmanlık konuları ile ilgili işleri bu şekilde yürütmekteydiler. Şu an halihazırda Bahçelievler, Bergama, Bornova, Çiğli, Karabağlar, Karşıyaka, Konak, Öemiş, Sahil, Yarımada (Çeşme), Yenişehir Telefon Müdürlükleri faaliyetlerini sürdürmektedir.

Başmüdürlük birimlerindeki değişimler ve kadrolar ana unsurları incelerken daha detaylı olarak ele alınacaktır.

1960'lı yıllarda İzmir'in teknik sorumluluğunda bulunan iller, buralarda teknik birimlerin oluşması sonucunda İzmir'den ayrılmışlardır, en son kalan Manisa ili de 1985 yılından sonra ayrı ünite şekline dönüşmüştür. Yine 1970 sonlarına kadar PTT İzmir Başmüdürlüğü tarafından yürütülen İzmir ilçeleri teknik sorumluluğu da İzmir Posta Başmüdürlüğü'nden alınarak 1982 yılında İzmir Telefon Başmüdürlüğü'ne bağlanmıştır.

Özelleştirme çalışmalarının başladığı 1990 yılından sonra bir süre (kesin ayrılıktan önce) posta ve telefon işleri tek bir Başmüdürlük altında birleştirilmiş, bu da 1995 yılında Türk Telekom A.Ş.'nin kurulmasıyla sona ermiştir.

NOT: Önümüzdeki sayılarda şebeke, santral, transmasyon gibi konuları ayrı ayrı vurgulayacağız. Yazı dizimizi izleyen üyelerimizden bilgi ve belge olarak katkıda bulunmak, komisyona dahil olmak isteyenlerin, Şubemizden Ulaş Birgör veya komisyon üyeleriyle iletişime geçmelerini diliyoruz.

1960'larda Telefon Müdürlüğü merkez santral yerleşimi